

Performance Testing Project (PTP): Appendix 1: Grammar List (UYGHUR)

Novice 1

1. Pronouns:

demonstrative بۇ، شۇ، ئۇ
personal مەن، سەن، ئۇلار etc.
interrogative كىم / نېمە؟

2. Interrogative particles: مۇ، - چۇ -

3. Copulative sentences: مەن ئوقۇتقۇچى. سىزچۇ؟ سىز ئوقۇتقۇچىمۇ؟

4. Noun constructions: يېڭى كىتاب، چىرايلىق بىنا، ئوماق قىز

5. Plural form of nouns: قەلەملەر، تۆت ئوقۇغۇچى

6. Noun cases نىڭ، - غا، - قا، - گە، - كە، - دىن، - تىن، - دا، - تە، - نى

7. Expression of availability: بار and يوق

8. Basic tenses:

a. present-future tense (بارىمەن)

b. present continuous tense (كۆرۈۋاتىمەن)

c. simple past tense (باردىم)

9. Possessive endings: ئانام، قەلىمىڭىز

10. Temporal adverbs: ھازىر، دائىم، بۈگۈن، تۈنۈگۈن، ئەتە، ھەرگىز، ھېچقاچان

11. Adverbs of Time: بۈگۈن، ئەتە، ئۆگۈن، بۇرناكۈن، ئۆگۈنلۈككە، بۇرۇن

12. 3rd person Imperative: يېپىڭ، ئىچىڭ، ئولتۇرۇڭ

13. Simple conjunctions: ۋە، ھەم، ئەمما، لېكىن، بىراق

14. Adjectives: comparative and superlative: ياخشىراق، ئەڭ چوڭ

15. Frequently used postpositions: ئۈچۈن، بىلەن، - دىن كېيىن، - دىن بۇرۇن، توغرىلۇق // ھەققىدە

16. Auxiliary verb: بولماق

17. Adverbs of Degree: تولمۇ، خويىمۇ، بەك، ئىنتايىن، ناھايىتى، خېلى، ئانچە، سەل

18. Measure words: كىلو، لىتىر، تال، دانە، قېتىم

Common errors:

Order of suffixes, noun cases, phonetic rules (vowel harmony, regressive assimilation, reduction) are confused:

دوستۇملار، سىزغا، باشىم، چاچىم، ئائىلىم، دەپتەرىم، دوختىرخانا، دادىمغا، ماڭغا، سېنىڭ ئانىم
 Suffixes are often omitted (mostly accusative, dative, and locative) or confused (usually dative):
 (ئالمنى) يەيمەن، مەن بوۋام (بوۋامنى) ياخشى كۆرۈمەن، بوۋام ياپونىيە (ياپونىيەگە) بارغان، ئۇ ياق (ياقتىن)
 كىر، چىكاگوگا (چىكاگوغا) بارىمەن.

Problems in perception and production of sounds, which might impede meaning, such as قى ~ كى
 distinguishing ئو from ئو or ئو from ئو

Problems with word stress: learners' assignment of word stress varies, usually on penultimate or word-initial positions (in Uyghur stress is usually word-final).

Word order is confused.

Novice 2

1. Verbal nouns: ش (- ش)
2. Noun cases
3. Indefinite past tense (بارغان)
4. 1st person Optative form: بارايلى، ئالاي
5. Future intentional tense (بارماقچىمەن)
6. Past tense of intention (بارماقچى ئىدىم)
7. Expression of ability: -الا، -ەلا
8. Expression of possibility, necessity, obligation: verbal noun + possessive suffix + شەرت، كېرەك، مۇمكىن
9. Frequently used auxiliary verbs: تۇرماق، قالماق، باقماق
10. Conditional: ئەگەر بارسام، ئەگەر كەلسىڭىز
11. Subordinate clauses of time: گىن (غىن، قىن، كىن) + locative case ending + possessive + كىرگىنىمە، كەلگىنىڭىزدە
12. Passive knowledge of verb voices (causative, passive, and reflexive)
13. Gerund of Limitation: -غىچە، -كىچە، -قىچە، -گىچە
14. Frequently used postpositions with possessive and case ending: ئۈست، ئاست، يان
15. Direct speech with دەپ -
16. Derivational suffixes: -لىق (لىك)، -سىز
17. Reflexive Pronouns: ئۆزۈم، ئۆزۈڭلار
18. Past Participle -غان
19. Gerund of Purpose and Elapsed Past: -غىلى، -قىلى، -كىلى، -گىلى
20. Conjunctions: ھەم.... ھەم، شۇ سەۋەبتىن
21. Some phrases with idiomatic uses:
 دۇنياغا/بارلىققا كەلمەك، ۋاپات بولماق، ئالەمدىن ئۆتمەك، كۆز يۇمماق

Common errors:

Accusative case is omitted or over-applied:

دادامنىڭ دوستى كۆردۈم، بۇ دوستۇمنىڭ كىتابىنى ئەمەس، بۇ كىتاب ئوقۇيمەن.

The question particle **مۇ - مۇ** in the Present –Future Tense: سىز بارىسىزمۇ؟

Interrogative sentences are usually formed by intonation rather than by Uyghur question words:

سىز ئۇيغۇرچە بىلىسىز؟

Problems with noun cases are still frequent.

Intermediate I

1. Present and Future Participles: **دېغان، - بۇتقان**
2. Active knowledge of verb voices (passive, reflexive)
3. Hearsay and Reportative Past: **پتۇ؛ ئىكەن -**
4. Tenses:
 - a. pluperfect (بارغان ئىدىم)
 - b. past progressive (كېلىۋاتتىم // كېلىۋاتقان ئىدىم، بېرىۋاتتىم // بېرىۋاتقان ئىدىم)
 - c. past habitual (باراتتىم // بارار ئىدىم)
 - d. past tense of inference (بېرىپتۇق)
5. Defective verb: **غان ئىكەن - (constructions)**
6. Gerund of Association: **پ (پ، ۋپ، ۋپ) (- مای، - مەي neg:)**
7. Auxiliary verbs **تاشلىماق، سالماق، بارماق، كەلمەك**
8. Wider range of postpositions:

- دىن باشلاپ، - دىن بۇيان، - دىن تارتىپ، ئارقىلىق، - دىن باشقا، - غا قارىغاندا، تەرىپىدىن
9. Cohesive devices: **قىسقىسى، ئەسلىدە، ئىشقىلىپ**
10. Intensified words: **ئاپئاق، قىپقىزىل، ياپپىشىل، قاپقارا**
11. Gerund of Concurrence: **چاچ، - قاچ، - گەچ، - كەچ (ئالغاج كېلىڭ)**
12. Measure words: **نەپەر، پارچە، تىلىم، كېسىم، بۇردا، توپ، يۈتۈم، باغلام**
13. Adverbs of Manner: **پائال، باتۇرلارچە، قەستەن**
14. Non-specific pronouns **بىرسى، كىمدۇر، نېمدۇر**

Common errors:

Learners usually have difficulties processing and producing complex sentences.

Frequent errors in formation and selection of tense and aspect:

Student sample:

مەن قەشقەردىكى دوستۇمدىن خەت ئېلىپ خوشال بولغان. ئۇ ھازىر ياخشى تۇرىۋاتىدۇ ئىكەن.

Intermediate II

1. Active knowledge of verb voices (causative with ار - تدۇر، -، - غۇز، - and reciprocal ش -)
2. Tenses:
 - a. suppositional future (بارارمەن)
 - b. past subjective (كەلگەندۇر، بارغاندۇر)
 - c. narrative past: پتۇ، ئىكەن -
3. Constructions which express wish, intention: بارغۇم بار، كۆرگۈم كەلمەيدۇ
4. Concessive clauses (although) بارسىمۇ، ئالساممۇ
5. Unreal condition (Wish Mood): - سا ئىدى، - سە ئىدى
6. Unreal condition (it is possible to, it is allowed to): بارسا بولىدۇ، تۇرسا بولىدۇ
7. Conditional as a Request: ئېيتىپ قويسىڭىز، ئولتۇرۇپ تۇرسىڭىز، كۆرۈپ باقسىڭىز....
8. Participles - غۇچى، - ار، - ەر (- ماس، - مەس)
9. Nominal affixes - ۋاز، - ىي، - ئۆيى
10. Auxiliary verbs: كەتمەك، كۆرمەك
11. Past Gerund: (كەلگەنلىكى)
12. Gerund of Progression // Prolongation: بارغانسېرى، بولغانسېرى
13. Paired words: مال- دۇنيا، ئەقىل- پاراسەت، دوست-دۈشمەن، ۋاراڭ- چۇرۇڭ
14. Subordinate clauses of Reason: بىلگەچكە، بولغاچقا
15. Postpositions: بويىچە، قاتارلىق، ئاساسەن // بىنائەن
16. Measure words: چاڭگال، چىمدىم، باغ، غېرىچ

Common errors:

In this level learners also have some difficulties processing and producing complex sentences. Their frequent errors are also in formation and selection of tense and aspect:

Student sample:

ئوقۇشنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن نېمە ئىش قىلىسىز؟ - دەپ سورىيدۇ.
ئەگەر شۇنداق بولسا، سىلەرمۇ بارىسىز.

Advanced I

1. Wide range of verbal constructions: بېگەندەك بولدۇم، بارىدىغان بولدى،
2. Phrases with idiomatic uses:
پۇل تاپماق، بېشى قاتماق، جان باقماق، ئىچى ئاغرىماق، ئىپادە قىلماق
3. Subordinate clauses of Reason:
بىلگىنى//بىلگەنلىكى ئۈچۈن، بولمىغانلىقىدىن
4. Subordinate clauses of Purpose: ئوقۇيمەن دەپ، قالمەن دەپ
5. Subordinate clauses of Place: نەدە ئىش بولسا، ئۇ شۇ يەرىگە بارىدۇ
6. Subordinate clauses of Time: قاچان ۋاقتى بولسا، شۇ چاغدا كەلسۇن
7. Subject oriented subordinate clauses: كىم شۇ ئىشنى قىلسا...، كىمكى ياخشى ئوقۇسا
8. Object oriented subordinate clauses شۇنى بىلدىمكى...، ماڭا ئېيتىشتىكى
9. Adjectival Subordinate Clauses: ئۇ قەيەرگە بارمەن دېسە، مەنمۇ شۇ يەرگە بارمەن
10. Good understanding and use of forms of address: ئالسلا، باقسلا، كەلسلا
11. Indirect speech: بېرىشىمنى ئېيتتىم، كۆرمىگەنلىكىمنى ئېيتتى
12. Auxiliary verbs: چىقماق، ئالماق، بەرمەك، قويماق
13. Present and Future Gerund forms:
كېلىۋاتقىنىنى (كېلىۋاتقانلىقىنى)، كېلىدىغىنىنى (كېلىدىغانلىقىنى)
14. Wide usage of Particles: - دە، -، - زە، - غۇ-

Advanced II

1. Future Participle: (ھەيران قالغۇدەك) ھەيران قالدىغان
2. Synonymy: يىغلىدى // ئۆكسۈپ يىغلىدى // ھۆركىرەپ يىغلىدى
3. Present Continuous form of a Narrative (Reportative): ياردەم بېرىلمەكتە، داۋام قىلماقتا
4. Extended use of cohesive devices: ئېھتىمال، شۆپھىسىز، چوقۇم // جەزمەن
5. Imitation words: تاراق- تۇرۇق، لىكىدە، توككىدا...
6. Auxiliary verbs: ئەتمەك، ئولتۇرماق، ئۆتمەك، يۈرمەك
7. Postpositions: - كە قارشى، - گە يارىشا، ئائىت، دائىر، قەدەر، نىسبەتەن، قارىتا
8. Complex idiomatic uses; phrases, proverbs.